Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (трети състав)

16 юни 2016 година*

„Преюдициално запитване — Пространство на свобода, сигурност и правосъдие — Съдебно сътрудничество по граждански дела — Регламент (ЕО) № 805/2004 — Европейско изпълнително основание при безспорни вземания — Член 3, параграф 1, буква б) — Условия за удостоверяване — Неприсъствено решение — Понятие за безспорно вземане — Процесуално поведение на страна, което може да е равнозначно на „неоспорване на вземането“

По дело C-511/14

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Tribunale di Bologna (Граждански съд на Болоня, Италия) с акт от 6 ноември 2014 г., постъпил в Съда на 14 ноември 2014 г., в рамките на производство по дело

Pebros Servizi Srl

срещу

Aston Martin Lagonda Ltd.

СЪДЪТ (трети състав),

състоящ се от: L. Bay Larsen, председател на състава, D. Šváby, J. Malenovský, M. Safjan (докладчик) и M. Vilaras, съдии,

генерален адвокат: Y. Bot,

секретар: A. Calot Escobar,

предвид изложеното в писмената фаза на производството,

като има предвид становищата, представени:

— за Pebros Servizi Srl, от N. Maione, avvocato,

— за италианското правителство, от G. Palmieri, в качеството на представител, подпомагана от M. Salvatorelli, avvocato dello Stato,

— за германското правителство, от T. Henze и J. Kemper, в качеството на представители,

— за Европейската комисия, от F. Moro и M. Wilderspin, в качеството на представители,

* Език на производството: италиански.

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 14 януари 2016 г.,

постанови настоящото

Решение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 3, параграф 1 от Регламент (ЕО) № 805/2004 на Европейския парламент и на Съвета от 21 април 2004 година за въвеждане на европейско изпълнително основание при безспорни вземания (ОВ L 143, стр. 15; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 7, стр. 3).

2 Запитването е отправено във връзка с образувана по искане на Pebros Servizi Srl — дружество, установено в Италия, процедура по удостоверяване като европейско изпълнително основание по смисъла на Регламент № 805/2004 на влязло в сила неприсъствено съдебно решение срещу Aston Martin Lagonda Ltd (наричано по-нататък „Aston Martin“) — дружество, установено в Обединеното кралство.

Правна уредба

Правото на Съюза

3 Съображения 5, 6, 10, 12, 17 и 20 от Регламент № 805/2004 гласят:

„(5) Понятието „безспорни вземания“ покрива всички положения, при които кредитор при установена липса на каквото и да е оспорване от страна на длъжника относно естеството и размера на парично вземане е получил или съдебно решение срещу длъжника, или документ, подлежащ на изпълнение, който изисква изричното съгласие на длъжника, което се дава или със съдебна спогодба, или публичен документ.

(6) Липсата на възражения от страна на длъжника, така както е предвидена в член 3, параграф 1, буква б), може да бъде под формата на неявяване в съда на съдебно заседание или невъзможност да се съобрази с поканата от съда, чрез които да уведоми писмено за намерението да се защитава по делото.

[…]

(10) Когато съд на държава членка е взел съдебно решение за безспорно вземане, при отсъствие на участие на длъжник в съдебната процедура, премахването на пречките в държавата членка по принудително изпълнение е неизбежно свързано и зависимо от съществуването на достатъчна гаранция за спазване на правото на защита.

[…]

(12) Трябва да се установят минималните изисквания за съдебната процедура, която води до съдебно решение, за да се гарантира, че длъжникът е информиран за съдебните действия срещу него, по такъв начин и в такова време, за да може да организира своята защита, за изискванията по активното му участие в съдебната процедура за оспорване на вземането, както и за последствията от неучастието.

[…]

(17) Компетентните съдилища за разглеждането на пълното зачитане на минималните процедурни изисквания трябва, ако са изпълнени всички изисквания, да удостоверят чрез стандартно решение като европейско изпълнително основание, което прави цялото подробно разглеждане и неговите резултати ясни.

[…]

(20) Прилагането на писменото удостоверяване като европейско изпълнително основание на безспорни вземания трябва да бъде незадължително за кредитора, който може вместо това да избере системата на признаване и изпълнение, предвидена в Регламент (ЕО) № 44/2001 [на Съвета от 22 декември 2000 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (ОВ L 12, 2001 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 ., глава 19, том 3, стр. 74)], или други актове на Общността“.

4 Член 1 от Регламент № 805/2004 е озаглавен „Предмет“ и гласи:

„Настоящият регламент има за цел да въведе европейско изпълнително основание за безспорни вземания чрез приемането на минимални процесуални изисквания, свободно движение на присъди, съдебни спогодби и публични документи във всички държави членки, без да бъде необходимо да се преминава през междинни съдебни процедури за признаване и изпълнение в държавата членка на принудителното изпълнение“.

5 Член 3 от посочения регламент е озаглавен „Изпълнително основание, което се удостоверява като европейско изпълнително основание“ и в параграф 1 предвижда:

„Настоящият регламент се прилага за решения, съдебни спогодби и публични документи по безспорни вземания.

Вземането се счита за „безспорно“, когато:

а) длъжникът е изразил съгласие, като го е признал чрез споразумение, което е било одобрено от съда или сключено пред съда в хода на съдебното производство; или

б) длъжникът никога не е възразил по отношение на това съгласно правилата на процедурата на държавата членка по произход, в хода на съдебната процедура; или

в) длъжникът не се [е] явил или не е представен на съдебно заседание по отношение на това вземане, след като първоначално е оспорил вземането, в хода на съдебния процес, доколкото това поведение представлява конклудентно признаване на вземането или от доказаните от кредитора факти по правото на държавата членка по произход; или

г) длъжникът изрично го е признал в публичен документ“.

6 Член 6 от споменатия регламент е озаглавен „Изисквания към удостоверяването като европейско изпълнително основание“ и в параграф 1 предвижда:

„Решение по безспорно вземане, което е произнесено в държава членка, след заявление във всеки момент пред съда по произход, се удостоверява като европейско изпълнително основание, ако са изпълнени следните условия:

а) решението подлежи на изпълнение в държавата членка по произход;

б) решението не противоречи на разпоредбите за подсъдност, предвидени в глава II, раздели 3 и 6 от Регламент (ЕО) № 44/2001;

в) съдебната процедура в държавата членка по произход е изпълнила изискванията в глава III, в случай на безспорно вземане по смисъла на член 3, параграф 1, буква б) или в); […]“.

7 Член 9 от Регламент № 805/2004 е озаглавен „Издаване на удостоверение за европейско изпълнително основание“ и в параграф 1 гласи:

„Удостоверение за европейско изпълнително основание се издава във формата на стандартен формуляр, както е посочен в приложение I“.

8 Глава III от Регламент № 805/2004, в който се съдържат членове 12—19 от същия, установява минималните изисквания за процедурите относно безспорни вземания. Тези изисквания, които служат за гарантиране на правата на длъжника, се отнасят не само до начините на връчване или съобщаване на акта за образуване на производството и на другите материали по делото, но също и до съдържащата се в него информация, тъй като длъжникът трябва да бъде уведомен за вземането, както и за реда, по който може да го оспори. Член 12 от посочения регламент е озаглавен „Обхват на приложимост на задължителните стандарти“ и в параграф 1 предвижда:

„Решение по вземане, което е [безспорно] по смисъла на член 3, параграф 1, буква б) или в), може да бъде удостоверено като европейско изпълнително основание само ако [съдебното производство в] държавата членка [по произход отговаря на] процесуалните изисквания, уредени в настоящата глава“.

9 Член 27 от Регламент № 805/2004 е озаглавен „Отношение към Регламент (ЕО) № 44/2001“ и гласи:

„Настоящият регламент няма действие по отношение на възможността за искане на признаване и изпълнение на съдебно решение, съдебна спогодба или публичен документ по безспорно вземане в съответствие с Регламент (ЕО) № 44/2001“.

Италианското право

10 В италианското право производството по постановяване на неприсъствено решение е уредено в част II, дял I, глава VI от Codice di procedura civile (Граждански процесуален кодекс). Споменатата глава VI включва членове 290—294 от кодекса.

11 Член 291 от Гражданския процесуален кодекс е озаглавен „Неприсъствено решение“ и в първа алинея гласи:

„При неявяване на ответника съдът, ако установи ненадлежно връчване на преписа от исковата молба или призовките за съдебното заседание, определя на ищеца срок за повторното им връчване. Повторното връчване спира всички срокове“.

12 Член 293 от Гражданския процесуален кодекс е озаглавен „Явяване на неявила се страна“ и предвижда:

„Страна, за която е установено, че не се е явила, може да се яви на всеки етап от производството до провеждането на съдебно заседание за уточняване на исканията.

Явяването може да се осъществи чрез представяне в секретариата на писмена защита, пълномощно и материали или чрез явяване в съдебното заседание.

Неявила се страна, която се яви, във всички случаи може в хода на първото съдебно заседание или в определения ѝ от съда срок да оспори представените срещу нея доказателства“.

13 Член 294 от същия кодекс е озаглавен „Възстановяване на срокове“ и в първа алинея гласи:

„Неявила се страна, която се яви, може да поиска от съда да ѝ разреши да извърши просрочени процесуални действия, ако докаже, че поради ненадлежното връчване на преписа на исковата молба или призовките за съдебното заседание не е могла да се запознае с исковата молба или че не е могла да се яви поради независещи от нея обстоятелства“.

Спорът в главното производство и преюдициалният въпрос

14 Видно от акта за преюдициално запитване, Pebros Servizi призовава пред Tribunale di Bologna (Граждански съд на Болоня, Италия) няколко дружества, сред които и Aston Martin.

15 Посочената юрисдикция разглежда спора между Pebros Servizi и Aston Martin, като последното дружество не се явява, въпреки че съгласно акта за преюдициално запитване е било надлежно призовано и му е била предоставена възможност да вземе участие в делото.

16 На 24 януари 2014 г. Tribunale di Bologna (Граждански съд на Болоня) постановява решение, с което осъжда Aston Martin да заплати на Pebros Servizi сумата от 18000 EUR, ведно със законните лихви от публикуването на решението до плащането, както и сумите от 835 EUR и 9500 EUR, представляващи съответно съдебни разноски за производството, адвокатски хонорари с начислен данък върху добавената стойност и други предвидени от вътрешното право допълнителни социалноосигурителни плащания.

17 Решението не е обжалвано и става окончателно.

18 На 14 октомври 2014 г. Pebros Servizi отправя до Tribunale di Bologna (Граждански съд на Болоня) искане за удостоверяване на решението като европейско изпълнително основание по смисъла на Регламент № 805/2004, за да започне изпълнително производство за събиране на вземането си.

19 Запитващата юрисдикция не е сигурна в приложимостта на Регламент № 805/2004 към главното производство, тъй като съгласно италианската правна система неявяването на ответник по дело не е равнозначно на изразяване на съгласие с предявения срещу него иск. Поради това според нея възниква въпросът дали постановяването на неприсъствено решение може да се счита за решение по безспорно вземане.

20 В това отношение тя отбелязва, че са възможни две тълкувания на понятието за безспорност. Първото възможно тълкуване според запитващата юрисдикция се основава на националното право и изключва приложимостта на Регламент № 805/2004, тъй като в италианския правен ред постановяването на неприсъствено решение не е равнозначно на неоспорване на вземането. Второто възможно според нея тълкуване е, че понятието за безспорност се определя самостоятелно въз основа на правото на Съюза и обхваща също и делата, по които са постановени неприсъствени решения.

21 При тези условия Tribunale di Bologna (Граждански съд на Болоня) решава да спре производството и да постави на Съда следния преюдициален въпрос:

„В случай на постановяване на неприсъствено решение (в отсъствие на страната), с което отсъстващата страна е осъдена, без при това изрично да е признала правото по какъвто и да било начин,

следва ли да се приеме, че националното право определя дали такова процесуално поведение е равнозначно на неоспорване по смисъла на Регламент № 805/2004, доколкото съгласно националното право е възможно да се достигне до отричане на безспорния характер на вземането

или

неприсъственото решение съгласно правото на ЕС само́ по себе си предполага неоспорване и следователно Регламент № 805/2004 е приложим, независимо от преценката на националната юрисдикция?“.

По допустимостта на преюдициалното запитване и на преюдициалния въпрос

22 Италианското правителство оспорва допустимостта както на преюдициалното запитване, така и на преюдициалния въпрос.

По допустимостта на преюдициалното запитване

23 Италианското правителство счита, че в случая Tribunale di Bologna (Граждански съд на Болоня) не е „юрисдикция“ по смисъла на член 267 ДФЕС, тъй като главното производство е по искане за удостоверяване на съдебно решение като европейско изпълнително основание и произнасянето по него не отговаря на необходимите критерии, за да бъде квалифицирано като правораздавателна дейност, а би трябвало по-скоро да се разглежда като произнасяне по чисто административно или охранително производство.

24 В това отношение следва да се напомни постоянната практика на Съда, че макар член 267 ДФЕС да не подчинява сезирането на Съда на състезателния характер на производството, в рамките на което националният съд отправя преюдициален въпрос, националните юрисдикции могат да сезират Съда само ако пред тях има висящ спор и ако се произнасят в производство, което приключва с правораздавателен акт (решение от 25 юни 2009 г., Roda Golf & Beach Resort, C-14/08, EU:C:2009:395, т. 33 и 34 и цитираната съдебна практика).

25 Всъщност при производството по удостоверяване на съдебно решение като европейско изпълнително основание това е така. В това отношение Съдът вече е уточнил, че посоченото производство изисква съдебен контрол на условията, предвидени в Регламент № 805/2004, за да се прецени дали са спазени минималните изисквания за гарантиране на зачитането на правото на защита на длъжника (решение от 17 декември 2014 г., Imtech Marine Belgium, C-300/14, EU:C:2015:825, т. 46 и 47).

26 За тази цел регламентът налага на органа, който удостоверява съдебно решение като европейско изпълнително основание, да извърши редица проверки във връзка с посочените във формуляра по приложение I към Регламент № 805/2004 обстоятелства. Що се отнася до извършвания от юрисдикцията на етапа на удостоверяването контрол за законност на съдебното производство, приключило с приемане на представляващото предмет на удостоверяване решение, то този контрол, както се посочва в точка 29 от заключението на генералния адвокат, не се различава от проверките, които тя прави в правораздавателната си дейност, преди да постанови решение по други разглеждани от нея дела. Член 6 от посочения регламент налага на юрисдикцията да извърши контрол както за законността на преходното съдебно производство, така и за това дали са били спазени разпоредбите за подсъдност, и по-специално дали постановеното решение подлежи на изпълнение и от какво естество е вземането.

27 Впрочем, макар производството по удостоверяване да следва разрешаването на правния спор и приключването на делото със съдебно решение, така или иначе, докато не бъде удостоверено, това решение все още не може, както се посочва в точка 32 от заключението на генералния адвокат, свободно да се движи в европейското съдебно пространство.

28 С оглед на това следва да се напомни, че изразът „да бъде постановено нейното решение“ по смисъла на член 267, параграф 2 ДФЕС обхваща всички процесуални действия, подготвящи решението на запитващата юрисдикция, и трябва да се тълкува широко, за да се избегне възможността някои процесуални въпроси да се приемат за недопустими и Съдът да не може да се произнесе по тях и да не може да тълкува всички процесуални разпоредби на правото на Съюза, които запитващата юрисдикция е длъжна да приложи (вж. в този смисъл решения от 17 февруари 2011 г., Weryński, C-283/09, EU:C:2011:85, т. 41 и 42 и от 11 юни 2015 г., Fahnenbrock и др., C-226/13, C-245/13, C-247/13 и C-578/13, EU:C:2015:383, т. 30).

29 Поради това производството по удостоверяване на съдебно решение като европейско изпълнително основание от функционална гледна точка се явява не като производство, което е отделно от предхождащото го съдебно производство, а като негов краен етап, необходим, за да се осигури пълна ефикасност на решението и да се позволи на кредитора да пристъпи към събиране на вземането си.

30 С оглед на изложеното следва да се констатира, че удостоверяването на съдебно решение като европейско изпълнително основание представлява правораздавателен акт, във връзка приемането на който националната юрисдикция може да сезира Съда с преюдициално запитване. Поради това преюдициалното запитване е допустимо.

По допустимостта на преюдициалния въпрос

31 Италианското правителство счита, че след като Регламент № 805/2004 не е задължително приложим към спора в главното производство, преюдициалният въпрос е ирелевантен и следователно недопустим. Всъщност според него прилагането към спора на Регламент (ЕС) № 1215/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2012 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (ОВ, L 351, 2012 г., стр. 1) би позволило да се избегне проблемът, който дефиницията за безспорно вземане създава в спорове като тук разглеждания, тъй като този регламент не препраща към национални процесуални норми.

32 В това отношение следва да се напомни, че съгласно постоянната практика на Съда въпросите, които са свързани с тълкуването на правото на Съюза, се ползват с презумпция за релевантност, като Съдът може да не се произнесе по отправеното от национална юрисдикция преюдициално запитване само когато е очевидно, че исканото тълкуване на правото на Съюза няма никаква връзка с действителността или с предмета на спора в главното производство, когато проблемът е от хипотетично естество или когато Съдът не разполага с необходимите данни от фактическа и правна страна, за да бъде полезен с отговора на поставените му въпроси (вж. по-специално решение от 11 юни 2015 г., Fahnenbrock и др., C-226/13, C-245/13, C-247/13 и C-578/13, EU:C:2015:383, т. 25 и цитираната съдебна практика).

33 В случая Pebros Servizi е поискало удостоверяване на съдебно решение като европейско изпълнително основание на основание Регламент № 805/2004. Следователно сезираната с това искане юрисдикция трябва да провери дали предвидените в регламента условия са изпълнени. Независимо че Регламент № 1215/2012 не е приложим ratione temporis към главното производство, тъй като настъпването на фактическите обстоятелства предхожда по време влизането му в сила, обстоятелството, че при отхвърляне на искането Pebros Servizi би могло

според италианското правителство да започне предвиденото в последния регламент изпълнително производство или че би могло директно да избере това производство, не е от значение за релевантността на поставения въпрос.

34 Ето защо преюдициалният въпрос е допустим.

По същество

35 С въпроса си запитващата юрисдикция по същество иска да се уточни дали условията, с оглед на които в случай на неприсъствено решение дадено вземане се определя като безспорно по смисъла на член 3, параграф 1, втора алинея от Регламент № 805/2004, трябва да се установят съгласно lex fori или самостоятелно, въз основа на самия регламент.

36 В постоянната си практика Съдът приема, че както от изискването за еднакво прилагане на правото на Съюза, така и от принципа за равенство следва, че разпоредба от правото на Съюза, чийто текст не съдържа изрично препращане към правото на държава членка с оглед на определянето на нейния смисъл и обхват, трябва по принцип да получи самостоятелно и еднакво тълкуване навсякъде в Европейския съюз, което да се направи, като се отчитат контекстът на разпоредбата и целта на разглежданата правна уредба (решение от 5 декември 2013 г., Vapenik, C-508/12, EU:C:2013:790, т. 23 и цитираната съдебна практика).

37 В това отношение следва да се констатира, че Регламент № 805/2004 не определя понятието за безспорно вземане чрез препращане към правото на държавите членки. Напротив, видно от член 3 от този регламент, разглеждан във връзка със съображение 5 от същия, посоченото понятие е самостоятелно понятие на правото на Съюза. Препратката към правото на държавите членки в член 3, параграф 1, втора алинея, букви б) и в) от регламента не се отнася до съществени елементи от това понятие, а до някои особености на прилагането му.

38 Съгласно съображение 5 от същия регламент понятието за безспорни вземания покрива всички положения, при които кредитор при установена липса на каквото и да е оспорване от страна на длъжника относно естеството и размера на парично вземане е получил по-специално съдебно решение срещу него.

39 От акта за преюдициално запитване следва, че в качеството си на длъжник Aston Martin е било надлежно уведомено и че му е била предоставена възможност да вземе участие в съдебното производство, но че е проявило пълно процесуално бездействие. Предвид това срещу него е постановено неприсъствено решение. Положението му следователно попада в приложното поле на член 3, параграф 1, втора алинея, буква б) от Регламент № 805/2004, съгласно който вземането се счита за безспорно, когато „длъжникът никога не е възразил по отношение на това съгласно правилата на процедурата на държавата членка по произход, в хода на съдебната процедура“.

40 В това отношение съображение 6 от посочения регламент уточнява, че липсата на възражения от страна на длъжника, така както е предвидена в член 3, параграф 1, буква б) от същия регламент, може да бъде под формата на неявяване в съда на съдебно заседание или на липса на отговор на поканата на съда да уведоми писмено за намерението да се защитава по делото.

41 Вземането следователно може да се счита за безспорно по смисъла на член 3, параграф 1, втора алинея, буква б) от Регламент № 805/2004, ако длъжникът не предприеме каквото и да било, за да го оспори, като не отговори на поканата на съда да уведоми писмено за намерението си да се защитава по делото или като не се яви на съдебното заседание.

42 С оглед на това следва да се констатира, че обстоятелството, че в италианското право постановяването на неприсъствено решение не означава безспорност на вземането, не е от значение за отговора на поставения от запитващата юрисдикция въпрос. Изричното препращане към процесуалните норми на държавите членки в член 3, параграф 1, втора алинея, буква б) от Регламент № 805/2004 се отнася не до правните последици от неучастието на длъжника в производството, които следва да се установяват самостоятелно въз основа на регламента, а само до процесуалните способи, по които длъжникът може ефикасно да оспори вземането.

43 Всъщност следва да се отбележи, че Регламент № 805/2004 установява само минималните необходими за спазването на правото на защита на неявил се длъжник процесуални норми, без обаче да урежда всички аспекти на оспорването на вземането, като например по-специално формата на акта, с който то може да бъде оспорено, органите, които вземат участие в производството по оспорване, и приложимите срокове. Следователно във всяка държава членка длъжникът трябва да оспори вземането в съответствие с действащите там гражданскопроцесуални норми.

44 Впрочем визираните в предходната точка от настоящото решение минимални процесуални норми, които са установени в глава III от посочения регламент и чието спазване съгласно член 6, параграф 1, буква в) от споменатия регламент е необходимо, за да може постановено в държава членка решение да бъде удостоверено като европейско изпълнително основание, имат за цел съгласно съображение 12 от същия регламент да гарантират, че длъжникът е информиран за съдебните действия срещу него, по такъв начин и в такова време, за да може да организира своята защита, от една страна, за изискванията по активното му участие в съдебната процедура за оспорване на вземането и от друга страна, за последствията от неучастието. В конкретната хипотеза на неприсъствено решение по смисъла на член 3, параграф 1, втора алинея, буква б) от Регламент № 805/2004 споменатите минимални процесуални норми целят да осигурят достатъчно гаранции за зачитането на правото на защита.

45 С оглед на всички изложени съображения на поставения въпрос следва да се отговори, че условията, с оглед на които в случай на неприсъствено решение дадено вземане се определя като безспорно по смисъла на член 3, параграф 1, втора алинея, буква б) от Регламент № 805/2004, трябва да се установят самостоятелно, въз основа на самия регламент.

По съдебните разноски

46 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (трети състав) реши:

Условията, с оглед на които в случай на неприсъствено решение дадено вземане се определя като безспорно по смисъла на член 3, параграф 1, втора алинея, буква б) от Регламент (ЕО) № 805/2004 на Европейския парламент и на Съвета от 21 април 2004 година за въвеждане на европейско изпълнително основание, трябва да се установят самостоятелно, въз основа на самия регламент.

Подписи